

QUAN ĐIỂM CỦA ĐẢNG CÔNG SẢN VIỆT NAM VỀ CHĂM LO NÂNG CAO ĐỜI SỐNG CÔNG NHÂN

 NGUYỄN HỮU TÀI* - HỒ QUỐC PHÚ*

Ngày nhận: 05/05/2018

Ngày phản biện: 30/05/2018

Ngày duyệt đăng: 15/06/2018

Tóm tắt: Trong tiến trình xây dựng, phát triển đất nước, đặc biệt trong giai đoạn đẩy mạnh công nghiệp hóa - hiện đại hóa hiện nay, Đảng, Nhà nước và Quốc hội thường xuyên quan tâm xây dựng và phát triển giai cấp công nhân Việt Nam cả về số lượng, chất lượng. Song hành với đó, Đảng và Nhà nước ta đã có nhiều chủ trương, đường lối, chính sách cụ thể quan tâm, chăm lo hướng đến cải thiện, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần cho công nhân, người lao động, nhất là công nhân đang sinh sống, làm việc tại các khu công nghiệp, khu chế xuất trên cả nước.

Từ khóa: Quan điểm, Đảng Cộng sản Việt Nam; Đời sống công nhân.

THE VIEWPOINT OF THE COMMUNIST PARTY OF VIETNAM ON IMPROVING THE LIVES OF WORKERS

Abstract: In the process of building and developing the country, especially in the period of accelerating industrialization and modernization, the Party, State and National Assembly regularly pay attention to building and developing the working class of Vietnam in both quantity and quality. Along with that, the Party and State have made many specific lines and policies on improvement of material and spiritual life for workers, particularly who are living, working in industrial zones and export processing zones all over the country.

Keyword: Opinion; Communist of Vietnam; Worker life.

Sau 30 năm đổi mới, giai cấp công nhân (GCCN) nước ta không ngừng lớn mạnh cả về số lượng và chất lượng, đa dạng về cơ cấu. Theo đó, công nhân trong doanh nghiệp ngoài nhà nước và doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài phát triển nhanh, ngược lại, công nhân trong doanh nghiệp nhà nước ngày càng giảm về số lượng. Vị trí và vai trò của GCCN Việt Nam đang từng bước được khẳng định. Hàng năm, đóng góp của GCCN Việt Nam lên tới 60% tổng sản phẩm trong nước và 70% ngân sách nhà nước. Tuy nhiên, thực tiễn đời sống công nhân ở các khu công nghiệp hiện nay đang gặp nhiều khó khăn, vất vả: thu nhập chưa tương xứng với mức sống, nhu cầu cuộc sống và sức lao động bỏ ra; điều kiện sinh hoạt, ăn ở còn thiếu thốn, chưa đạt điều kiện sinh hoạt cơ bản; việc tiếp cận và thụ hưởng các dịch vụ xã hội còn yếu, thiếu, chưa đồng bộ (vẫn là nhóm yếu thế trong tiếp cận thụ hưởng các dịch vụ xã hội); đời sống tinh thần, văn hóa hạn chế, bó hẹp; ít có (không có) khả năng học tập nâng cao trình độ tay nghề, chuyên môn...

Trong những năm qua; Đảng Cộng sản Việt Nam luôn quan tâm, chăm lo nâng cao, cải thiện chất lượng đời sống của công nhân bằng nhiều chủ trương, đường lối, quyết nghị và các giải pháp cụ thể khác nhau.

Tại Hội nghị Trung ương lần thứ 6 Ban chấp hành Trung ương khóa X đã đề ra Nghị quyết số 20-NQ/TW về “Tiếp tục xây dựng giai cấp công nhân Việt Nam thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước” bên cạnh việc đưa ra quan niệm mới về giai cấp công nhân ở nước ta cho phù hợp với tình hình thực tiễn. Nghị quyết cũng đã làm rõ những đặc điểm, quan điểm chỉ đạo, mục tiêu, nhiệm vụ và giải pháp xây dựng GCCN Việt Nam thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa - hiện đại hóa. Trong đó, nhiệm vụ “*bổ sung, sửa đổi, xây dựng và thực hiện nghiêm hệ thống chính sách, pháp luật để đảm bảo quyền, lợi ích hợp pháp, chính đáng của công nhân; chăm lo đời sống vật chất, tinh thần cho công nhân*”¹ là một nhiệm vụ lớn, quan trọng với nhiều các giải pháp cả trung hạn và trước mắt được đưa ra, bao gồm:

- Rà soát, bổ sung, sửa đổi, xây dựng các chính

¹ Đảng Cộng sản Việt Nam (2008), *Văn Kiện Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành trung ương khóa X*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

* Trưởng Sĩ quan chính trị - Bộ Quốc phòng

sách, pháp luật về lao động, việc làm và đời sống vật chất, tinh thần, nâng cao thể chất cho công nhân; tập trung trước hết vào những chính sách liên quan trực tiếp đến những vấn đề bức xúc đang đặt ra về việc làm và đời sống của công nhân.

- Bổ sung, sửa đổi, xây dựng các chính sách để phát huy các nguồn lực và trách nhiệm của cả Nhà nước, người sử dụng lao động, các tổ chức chính trị - xã hội, của toàn xã hội và của công nhân trong việc chăm lo cải thiện đời sống vật chất, tinh thần cho công nhân tương xứng với năng suất lao động và những đóng góp của công nhân. Nhà nước có chính sách đầu tư cho các tỉnh, thành phố để xây dựng nhà ở và các công trình phúc lợi công cộng cho công nhân.

- Đề cao trách nhiệm của người sử dụng lao động trong việc chăm lo lợi ích, đời sống vật chất, tinh thần cho công nhân; tính tự giác của người sử dụng lao động và của công nhân trong thực hiện chính sách, pháp luật. Đồng thời tăng cường công tác kiểm tra, giám sát của Nhà nước, tổ chức công đoàn và các tổ chức chính trị - xã hội khác trong doanh nghiệp; có chế tài xử lý nghiêm các tổ chức và cá nhân vi phạm.

Trước diễn biến của các cuộc đình công, bãi công của công nhân ở khắp cả nước có xu hướng gia tăng cả về quy mô và tính chất; các mối quan hệ trong doanh nghiệp giữa người lao động và sử dụng lao động xảy ra nhiều tranh chấp, bất hòa. Tại Hội nghị ngày 5/6/2008 Ban Bí thư đã ra Chỉ thị số 22/CT - TW khóa X về "tăng cường công tác lãnh đạo, chỉ đạo việc xây dựng quan hệ lao động hài hòa, ổn định và tiến bộ trong doanh nghiệp". Chỉ thị đã chỉ ra những nguyên nhân của tình trạng tranh chấp lao động dẫn đến đình công không đúng trình tự pháp luật lao động như: do người sử dụng lao động chưa thực hiện đầy đủ các quy định của pháp luật lao động, chưa quan tâm đúng mức đến quyền và lợi ích hợp pháp của người lao động; điều kiện sinh hoạt vật chất và tinh thần của người lao động trong nhiều khu công nghiệp, khu chế xuất chưa được bảo đảm; công tác quản lý nhà nước về lao động còn bất cập; nhiều doanh nghiệp ngoài nhà nước chưa có tổ chức công đoàn, hoặc có tổ chức công đoàn nhưng hoạt động chưa hiệu quả, chưa trở thành người đại diện bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người lao động trong doanh nghiệp.

Để khắc phục tình trạng trên, từ đó góp phần ổn định môi trường đầu tư, bảo đảm tăng trưởng kinh tế bền vững; thực hiện tiến bộ và công bằng xã hội; xây dựng quan hệ lao động hài hòa, ổn định và tiến bộ trong các doanh nghiệp, cải thiện môi trường và

điều kiện làm việc cho người lao động, công nhân Ban Bí thư yêu cầu các cấp uỷ, tổ chức Đảng tập trung lãnh đạo, chỉ đạo thực hiện đồng bộ các giải pháp tiếp tục hoàn thiện hệ thống pháp luật, chính sách lao động và triển khai đến tận các doanh nghiệp, người lao động; yêu cầu sự vào cuộc tham gia của chính quyền địa phương trong giải quyết tranh chấp, xung đột; tổ chức công tác tuyên truyền các quan điểm của Đảng, Nhà nước; Công đoàn đặc biệt là công đoàn cơ sở cần bám sát thực tiễn đời sống, việc làm của công nhân để làm tốt việc bảo vệ quyền lợi chính đáng cho người lao động...

Các chủ trương, đường lối của Đảng đã được cụ thể hóa bằng nhiều nội dung, hình thức khác nhau đi vào đời sống của người công nhân khu công nghiệp như: Quyết định số 66/2009/QĐ-TTg năm 2009 của Thủ tướng Chính phủ về Ban hành một số cơ chế chính sách phát triển nhà ở cho công nhân lao động tại các khu công nghiệp nhằm giải quyết nhu cầu nhà ở rất bức thiết của công nhân trong các khu công nghiệp tập trung. Bộ luật Lao động năm 2012 đã có nhiều sửa đổi bổ sung nhằm bảo vệ tốt hơn quyền lợi cho người lao động, ví dụ như: tại Điều 28 quy định rất cụ thể: "Tiền lương của người lao động trong thời gian thử việc do hai bên thỏa thuận nhưng ít nhất phải bằng 85% mức lương của công việc đó"², Khoản 3 Điều 90 quy định: "Người sử dụng lao động phải bảo đảm trả lương bình đẳng, không phân biệt giới tính đối với người lao động làm công việc có giá trị như nhau"³. Khoản 1 Điều 2 luật Bảo hiểm xã hội năm 2014 quy định "Người làm việc theo hợp đồng lao động không xác định thời hạn, hợp đồng lao động có thời hạn từ đủ ba tháng trở lên"⁴ là đối tượng đủ điều kiện tham gia bảo hiểm xã hội bắt buộc. Những quy định về mặt chính sách này đã thiết thực góp phần bảo vệ quyền lợi chính đáng của người lao động, đang làm việc tại các nhà máy, xí nghiệp bên ngoài doanh nghiệp nhà nước; cải thiện, nâng cao chất lượng sống của công nhân.

Bước vào những năm đầu thế kỷ XXI, với chủ trương công nghiệp hóa - hiện đại hóa đất nước, đem lại sự phát triển mạnh mẽ của các khu công nghiệp, khu chế xuất, khu kinh tế tập trung. Sự phát triển mạnh mẽ của các tổ hợp công nghiệp đã góp phần thu hút số lượng rất lớn lao động, công

² Quốc hội (2012), Luật lao động, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

³ Quốc hội (2012), Luật lao động, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

⁴ Quốc hội (2014), Luật Bảo hiểm xã hội. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

nhân đặc biệt là lực lượng lao động nhập cư với sự đa dạng các nhu cầu cao trong cuộc sống (ước tính đến hết tháng 12/2015, trên phạm vi cả nước có 304 KCN được thành lập trên tổng số 463 KCN có trong quy hoạch, đã giải quyết việc làm cho hơn 2,6 triệu lao động, trong đó số lao động nhập cư chiếm khoảng 70 đến 80%)⁵. Để kịp thời chấn chỉnh hoạt động của chính quyền, của các doanh nghiệp hướng tới nâng cao chất lượng đời sống người công nhân tại Hội nghị ngày 09 tháng 1 năm 2016 Ban Bí thư ra Chỉ thị số 52-CT/TW khóa XI “về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác nâng cao đời sống tinh thần cho công nhân lao động khu công nghiệp, khu chế xuất”. Bên cạnh những thành quả bước đầu trong công tác chăm lo đời sống tinh thần cho người công nhân Chỉ thị cũng đã chỉ ra một số hạn chế: công nhân chưa được hưởng thụ đời sống văn hóa tinh thần tương xứng với thành quả của công cuộc xây dựng, phát triển đất nước; hệ thống thiết chế văn hóa, công trình phúc lợi, trường học, bệnh viện, nhà ở... phục vụ công nhân lao động khu công nghiệp chưa được đầu tư thỏa đáng; nhiều doanh nghiệp chưa quan tâm đến đời sống văn hóa tinh thần của công nhân lao động; môi trường văn hóa ở nơi làm việc và nơi sinh sống của công nhân chưa được quan tâm xây dựng và phát triển; một số công nhân có lối sống thiếu lành mạnh, vướng vào tệ nạn xã hội; một số bị các thế lực thù địch lôi kéo, kích động tham gia vào các hoạt động chống phá, gây rối...

Trên cơ sở phân tích nguyên nhân và thực tiễn tình hình và để tạo chuyển biến thật sự rõ rệt trong việc nâng cao đời sống văn hóa tinh thần của công nhân lao động khu công nghiệp, khu chế xuất tương xứng với những thành tựu phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, Ban Bí thư yêu cầu cấp ủy, tổ chức đảng, chính quyền, Mặt trận Tổ quốc và đoàn thể nhân dân các cấp tập trung lãnh đạo, chỉ đạo, thực hiện tốt một số nhiệm vụ sau:

Một là, Nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của công tác xây dựng và nâng cao đời sống văn hóa tinh thần cho công nhân khu công nghiệp, khu chế xuất trong tình hình mới.

Hai là, Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng, sự phối hợp hành động của các cấp chính quyền, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội trong công tác xây dựng, nâng cao đời sống văn hóa tinh thần cho công nhân lao động khu công nghiệp, khu chế xuất.

Ba là, Tăng cường sự hợp tác, đoàn kết cùng có lợi giữa chủ doanh nghiệp, doanh nhân với công nhân dưới sự lãnh đạo của Đảng.

Bốn là, Đổi mới nội dung, phương thức, nâng cao hiệu quả hoạt động của tổ chức công đoàn

Nhận thức đúng vị trí, vai trò của giai cấp công nhân trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, đến Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII, Đảng ta một lần nữa khẳng định “bảo đảm việc làm, nâng cao thu nhập, cải thiện điều kiện làm việc, nhà ở, các công trình phúc lợi phục vụ cho công nhân; sửa đổi, bổ sung các chính sách, pháp luật về tiền lương, bảo hiểm xã hội, bảo hiểm y tế, bảo hiểm thất nghiệp,... để bảo vệ quyền lợi, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của công nhân”⁶ là một trong những nhiệm vụ trọng tâm cần được ưu tiên thực hiện của chiến lược phát triển kinh tế - xã hội đất nước.

Tóm lại, những chủ trương, đường lối đúng đắn và sâu sát trong công tác chăm lo nâng cao đời sống của người công nhân mà Đảng ta đã thực hiện trong thời gian qua, cùng với sự nỗ lực chung tay của các cấp chính quyền, của các doanh nghiệp trong việc chăm lo, phát triển đời sống vật chất, đời sống tinh thần cho người công nhân và với sự cố gắng trong lao động, học tập của chính người lao động, cuộc sống của GCCN Việt Nam sẽ có sự phát triển tương xứng với vị thế, vai trò đã được khẳng định; với điều kiện kinh tế - xã hội của đất nước trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa - hiện đại hóa. □

Tài liệu tham khảo

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2008), *Văn Kiện Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành trung ương khóa X*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội. Tr. 160.
3. <http://khucongngiep.com.vn/dinhhuong/tabid/65/articleType/ArticleView/articleId/1429/Nhn-li-5-nm-ph-t-trin-cc-KCN-KKT.aspx> truy cập ngày 11/5/2018)
4. Quốc hội (2012), *Luật lao động*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
5. Quốc hội (2012), *Luật lao động*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
6. Quốc hội (2006), *Luật Bảo hiểm xã hội*. Nxb Chính trị Quốc gia. Hà Nội.
7. Tổng cục Thống kê (2017), *Niên giám thống kê 2016*, Nxb Thống kê, Hà Nội.

⁵ <http://khucongngiep.com.vn/dinhhuong/tabid/65/articleType/ArticleView/articleId/1429/Nhn-li-5-nm-ph-t-trin-cc-KCN-KKT.aspx> truy cập ngày 11/5/2018)

⁶ Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội. Tr. 160.